

ŽIVE SLIKE U MUZEJU GRADA ZAGREBA

ŽELJKA KOLVESHI ▫ Muzej grada Zagreba, Zagreb

sl. 1. Oživljeni likovi iz zagrebačke prošlosti na plakatu za Žive slike 2005.

sl. 2. Poziv na upis u plesnu školu g. Pietra Coronellija.

sl. 3. Dobro došli u Muzej grada Zagreba! Gradski stražar dočekuje i brine za posjetitelje.

sl. 4. Redovnik reda dominikanaca upoznaje posjetitelje s najranijom poviješću Zagreba.

sl. 5. Najava novih izložbenih projekata: modna revija Žuži Jelinek.

Događanje pod nazivom *Žive slike* u Muzeju grada Zagreba (MGZ) zaživjelo je prvi put 2000. godine, posljednje subote i nedjelje prije posljednjeg dana fašnika prije korizme. To je ujedno bio prvi izazov uvođenju muzeološke interpretacije i prezentacije metodom žive povijesti (*living history*) u našim muzejima. Ideja je potekla od arhitekta Željka Kovačića, autora oblikovanja stalnog postava MGZ-a, s kojim smo intenzivno surađivali nekoliko godina tijekom realizacije postava Muzeja. Prve godine *Žive slike* su održane kao dio programa velikog projekta *Karneval u Zagrebu* (suautor Željko Kovačić), kojim se nastojala obnoviti tradicija javnog zabavljanja i slavljenja fašnika u Zagrebu. Cilj projekta bio je oživjeti staru gradsku jezgru svakodnevnim događanjima na ulicama i trgovima, a potom zainteresiranu publiku dovesti u muzej. Tim slijedom MGZ je prepoznao mogućnosti vlastitog projekta u animaciji publike za posjet muzeju kojim se isključuje aura ekskluzivnosti muzeja što su se stvorili ljudi koji nisu spremni usvojiti ponuđeno povijesno znanje na klasičan muzejski način.

Od ideje se ubrzo krenulo ka muzeološkoj razradi projekta. Željka Kolveshi i Nada Premerl voditeljice su projekta i autorice scenarija od 2000. do 2006. godine. Osnovno polazište bila je namjera ne podilaziti publici šaljivim maskama nego na stručno utemeljen način oživjeti interpretaciju gradske povijesti kostimiranim likovima koji će publiku zabaviti i ujedno potaknuti njihovu znatiželju, a gradski bi muzej trebao postati mjesto koje omogućuje posjetiteljima lako i razumljivo shvaćanje njihova odnosa prema vlastitome gradu.

Grad se može interpretirati primjenom različitih pristupa: to ponajprije ovisi o odluci definiranja izjave o poslanju muzeja. Muzej grada Zagreba koncipirao je svoj novi stalni postav, otvoren 1998. godine, na načelu muzeja usmjerenoga na koncepciju slijeda povijesnih sadržaja, potpuno napustivši načelo muzeja usmjerenog na predmet, iz čega proizlazi namjera prezentiranja kontekstualnim pristupom, postavljanjem u prvi plan značenja predmeta u funkciji doživljaja identiteta grada putem ponuđenog *museumscapea*.

Za razliku od prijašnjih postava, izrazito je naglašen pristup usmjeren na ljude, a predmeti su kao dio materijalne kulture baštine istraživani i stručno obrađeni kao povijesno svjedočanstvo, muzealije koje sadržavaju mnoštvo informacija. Dakle, iz primarnog konteksta predmeta kustosi su odredili njegov novi muzejski kontekst, po pravilu izbjegavajući svaku umjetnu rekonstrukciju ambijenata. Ali imali su na umu interpretiranje atmosfere vremena, lijepo i veselo, ali i ružno i tužno strane života, promjene društvenih odnosa, status grada s obzirom na broj i sastav stanovništva, nacionalnu zastupljenost te akulturaciju i asimilaciju, prema snazi i značenju Zagreba kroz povijesna razdoblja do danas. Upravo se takav postojeći okvir muzeja koji vrednuje društvenu povijest pokazao idealnim mjestom za prezentaciju grada u društvenom kontekstu putem *Živih slika* i sudionika takvog događanja.

Nisu se samo portreti zagrebačkih ličnosti u postavu, već i drugi izloženi predmeti i teme iza kojih postoje ljudi i njihova povijest i priče, pokazali neiscrpno bogatim

sl. 6. Visoka moda 1957. god.

sl. 7. Šećinčanka - vešerica; prije prve domaće mašine za pranje rublja 1957.

sadržajem za *Žive slike*, nov oblik komunikacije s posjetiteljima koji je, uvođenjem žive povijesti u obliku interpretacije u prvom licu, galerijom posve različitih ličnosti, autentičnih osoba s imenom i prezimenom, muzej učinio životnijim, glasnijim i otvorenijim. Time smo željeli potaknuti posjetitelje na razumijevanje muzejske prezentacije grada za dobrobit kvalitete njihova posjeta putem različitih uloga "glumaca" koji su posrednici između prošlosti i sadašnjosti.

Ono što *Žive slike* u MGZ-u čini posebnim jest to da su kompletan projekt žive povijesti i metodologiju interpretacije osmislili kustosi, voditelji projekta, a realiziraju ga svi djelatnici Muzeja, za razliku od drugih takvih projekata u svijetu za koje se gotovo redovito angažiraju glumci, profesionalne družine registrirane upravo za tu vrstu posla - naravno uz primjeren honorar. Prednost u našem primjeru, u usporedbi s profesionalnim izvođačima, jest to što se već pri podjeli uloga uzima u obzir činjenica da svaki kustos preuzima ulogu povijesne ličnosti koja mu je najbliža, iz područja kojim se bavi, ali i osjeća da mu subjektivno najbolje leži, što će potvrditi uvjerljivošću govora i jezika, temperamentom, sklonošću identificiranju s tim likom, dakle, nečim što ne treba posebno učiti. Kustosi MGZ-a imaju kompleksno stručno znanje s obzirom na sadržaje i povijesna razdoblja koja istražuju te mogu lako prihvatiti svaku improvizaciju na koju ih navede razgovor s posjetiteljem. Zbog širokog spektra konkretnih sadržaja i informacija kojima raspolažu mogu rekreirati svoju ulogu ovisno o situaciji u kojoj se nađu, a to će uvijek dati pozitivniji učinak od dobre, ali samo naučene uloge. Naravno, od

njih se očekuje i sklonost glumi i, nadasve, komunikativnost. Ako i nisu savršeni glumci, to će im se tolerirati sa simpatijama jer metoda interpretacije u prvom licu, s nizom komičnih, unaprijed nepredvidivih preokreta, sadržava i element zabave.

Osim kustosa koji razrađuju scenarij, u *Živim slikama* sudjeluju i svi ostali djelatnici MGZ-a. To nije čudno jer i oni donekle moraju poznavati fundus i posjedovati znanje o muzeju u kojemu rade, iako obavljaju neke druge poslove. Djelatnici u knjižnici, odjelu za dokumentaciju, informatiku, pedagogiju, marketing i promidžbu, u fotografskoj, restauratorskoj i preparatorskoj radionici, tajništvu, kao i svi ostali, dobivaju upute i poduku, uz prijedlog voditelja, za svoju *živu sliku*. Jednako tako u tome sudjeluju i suradnici MGZ-a, djeca zaposlenika i djelatnici u mirovini koji dobro poznaju Muzej, ne bi li dobna različitost gradske populacije, kako u stvarnom, tako i u muzejskom životu, bila vjerodostojno zastupljena. Ravnatelj MGZ-a u skladu sa svojim položajem, preuzima ulogu domaćina bilo da je to Adolf Mošinski, jedan od starih gradonačelnika Zagreba, ili Emilije Laszowski, utemeljitelj Gradskog muzeja u Zagrebu.

Iako je vrijeme maski, uvijek naglašavamo da se ne maskiramo već kostimiramo. I da ne bi bilo zabune, ne koristimo se predmetima iz muzejske čuvaonice, ali svojom prisutnošću dajemo dodatno značenje predmetima kojima smo okruženi u postavu. Povijesne kostime i ostale rekvizite posuđujemo u kazališnim, filmskim i TV garderobama, a posljednjih nekoliko godina MGZ je stvorio vlastitu zbirku kopija povijesnih kostima koji su

sl. 8. Časna majka Petronila, predstojnica samostana opatica klarisa na Gradecu u XVIII. st. (Muzej grada Zagreba, Opatička 20).

sl. 9. U brijačnici Librić (Radićeva ul.) uvijek se čekalo na red.

sl. 10. Počeci tenisa u Zagrebu oko 1900. god.: poduka i demonstracija igre.

sl. 11. Posjet školarki, kolegica iz Hrvatskog školskog muzeja u Zagrebu.

sl. 12. Suradnici muzeja: Salih Isaac kao kanonik Adam Baltazar Krčelić, autor *Annue ili historija, kronike života u Zagrebu od 1748. do 1767. god.*, autor teksta za istoimenu kazališnu predstavu 1987. god.

sl. 13. "Muzej za limače": dječji muzej u Muzeju grada Zagreba.

sl. 14. Prijatelji muzeja: g. Komerički, šef smjene na aerodromu Pleso kao car Frano Josip I. u lovu.

izrađeni u suradnji s kostimografkinjom Doris Kristić. Osim toga, da bi interpretacija bila uvjerljivija i što vjernija povijesnim svjedočanstvima, pomažu nam detalji, npr. kopije raznih dokumenata, isprava, reklama te objava za kazališne i filmske predstave koje uz komentar dijelimo zainteresiranim posjetiteljima.

Cilj opisanog događanja svake se godine pokazuje opravdanim: uspijevamo približiti život ljudi iz prošlosti Zagreba današnjim posjetiteljima, kao i stvoriti kontekst originalnim predmetima u postavu koji su imali posebnu ulogu u primarnom kontekstu, dakle prije ulaska u muzej. Uspostavljena je komunikacija s posjetiteljima svih kategorija: otvoreni su za razgovor, za postavljanje pitanja i, konačno, neki se od njih i sami se uživaju u tijek vremena te dolaze kostimirani. Nagovaraju nas da

Žive slike priređujemo više puta u godini, svaki tjedan, jedanput u mjesecu, što je na ovaj način nemoguće. Odlučili smo da to bude jedanput u godini, prigodno, uz fašnik. Akciju *Žive slike* kontinuirano održavamo od 2000. godine, uvijek uz vrlo velik odziv posjetitelja, više od 3 000 tijekom jednog vikenda. To, sada već tradicionalno događanje u MGZ-u održano je 2006. godine sedmi put, i to u subotu i nedjelju, 25. i 26. veljače.

Primljeno: 7. prosinca 2006.

Napomena: Projekt *Žive slike* predstavljen je prvi put izlaganjem Željke Kolveshi na Godišnjoj konferenciji Međunarodnog komiteta za muzeje arheologije i povijesti, ICMAH ICOM, Barcelona, Španjolska, 2001. godine u sklopu sesije *City museums: How to describe a city*. Izvorni tekst objavljen je u *Zborniku predavanja s konferencije (Željka Kolveshi, Living Pictures: Mardigras at the Museum of Zagreb, Barcelona, 2002. str.....)*.

Ovaj je tekst proširena verzija izvornog teksta s obzirom na razradu i evaluaciju projekta iz perspektive iskustva stečenog tijekom još pet godišnjih događanja žive povijesti u muzeju od 2002. do 2006. godine.

sl. 15. Suradnici muzeja: arhitekt Željko Kovačić, autor oblikovanja stalnog postava muzeja kao urbanist Milan Lenuci, autor zagrebačke "zelene potkove".

sl. 16. Hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. i kraljica Marija (kostimi iz Zbirke kopija povijesnih kostima MGZ-a).

sl. 17. Tjelovježbači Hrvatskog sokola, Sokolski slet 1911. god. (kostimi iz Zbirke kopija povijesnih kostima MGZ-a).

sl. 18. Kamila Radovan, pobjednica automobilskog natjecanja Concours d'elegance 1928. god. u "vožnji muzejom".

LIVING PICTURES IN ZAGREB CITY MUSEUM

The event known as Living Pictures in Zagreb City Museum came to life for the first time in 2000. It was also the first challenge to the introduction of museological interpretation and presentation by the living history method in Croatian museums. The idea sprang from architect Željko Kovačić, who designed the set-up for the permanent display of the museum. The first year, Living Pictures was held as part of the programme of the big project called Carnival in Zagreb (Željko Kovačić was co-author), which endeavoured to renew the traditions of public entertainment and the celebration of carnival in Zagreb. The object of the project was to enliven the old city centre with everyday events on the streets and squares, and then after that to get the public that had become interested into the museum.

Željka Kolveshi and Nada Premerl were the project leaders and authors of the scenarios from 2000 to 2006. The premise behind the treatment was the determination not to attempt to seek cheap popularity with the public by using jocular masks, but to bring to life, in a well-founded museological manner, an interpretation of city history with figures in costume that would at once entertain the public but also set their curiosities working, while the city museum was supposed to become a place that would enable the visitors to have an easy and intelligible understanding of their relationship with their own city. What makes the Living Pictures in the ZCM particular is that the complete project of living history and the interpretative methodology was devised by the curators, project leaders, and effectuated by the whole staff of the museum.

